

ادبیات عکو هیله جموعه عکسی

سنه: ۱ هفته‌لیق سیاسی، ادبی و علمی غزنه‌در. نومرو: ۳

ادبیات عکو هیله عنیت، ی

ادبیات عکو هیله غریب بر استحاله دوره‌سنه بولندی‌نی انکار ایدیله من. آثار حاضره‌دن بری بلا تعديل بر اوروپا سانه نقل ایدله، مؤاخذین غرب بـ.
بوکا: — او لاماش بر تقلید! دیه جکلری کـی، عـینی اثر مملکـتـنمـدـهـ حالـ
کـنـدـیـلـرـینـهـ برـآـزـ چـوـقـجهـ تـصـادـفـ اوـلوـنـانـ وـادـیـ قـدـیـمـ مـتـسـیـتـهـ کـوـسـترـاسـهـ،
بونـلـرـدـهـ، درـحـالـ: — پـکـ آـلـافـرـانـغـهـ! مـحـاـکـمـهـ سـنـیـ درـمـیـانـدـنـ چـکـنـمـهـ یـهـ جـکـلـرـدـرـ.
اوـتـ! اـدـبـیـاتـ لـاحـقـهـ منـ، هـمـ پـکـ آـلـافـرـانـغـهـ، هـمـ دـهـ زـیـادـهـ سـیـلـهـ آـلـاتـورـةـ دـرـ.
حامـدـکـ، فـینـتنـ، یـ بـوـوـادـیـنـکـ اـکـ آـنـوـذـجـیـ بـرـئـمـاـلـیدـرـ. بـرـآـلـانـ منـقـدـیـ: «ـ فـینـتنـ،
نهـ اـدـبـیـابـ غـرـیـبـیـ آـکـدـیـرـیـزـ؟ نـهـدـهـ اـدـبـیـاتـ شـرـقـیـهـیـ»ـ. دـیـشـدـیـ. بـرـذـاتـ
فـیـخـیـ بـوـمـطـانـعـیـهـ قـارـشـیـ: «ـ حـامـدـ، نـهـ بـرـانـکـلـیـزـ وـیـاـ فـرـانـسـ اـدـیـبـدـرـ؟ نـهـدـهـ.
تفـعـیـ وـفـضـولـیـ زـمـانـلـرـینـکـ بـرـنـاعـرـدـرـ. حـامـدـ، عـصـرـمـزـکـ عـثـانـلـیـسـیـ تـمـیـلـ اـیـدـنـ.
برـ اـدـیـبـدـرـ. »ـ دـیـشـلـرـدـرـ. کـوـرـیـلـیـوـرـکـهـ بـوـکـونـکـیـ تـرـکـ اـدـبـیـاتـ، مـنـشـائـنـدـنـ هـنـوزـ
آـیـرـیـلـهـ مـاـمـشـ؟ کـذـلـکـ، حـالـ اـدـبـیـاتـ غـرـیـبـهـ اـیـلـهـ اـنـخـادـ اـیـدـهـ مـا~مـشـدـرـ.

غـرـبـ اـدـبـیـاتـیـ اـقـبـاسـ اـیـدـنـلـرـ زـیـادـهـ سـیـلـهـ تـصـلـفـهـ مـیـالـدـرـلـرـ: [رـهـنـانـ] طـرـزـیـ.
کـبـیـ مـتـینـ وـفـصـیـحـ، سـلـیـسـ وـبـایـغـ بـرـ اـسـلـوبـ هـنـوزـ اـدـبـاـنـجـهـ اـنـخـادـ اـیـدـلـدـیـ.
کـذـلـکـ [تـهـنـ] وـارـیـ، صـاغـلـامـ، جـاـبـجاـ نـظـائـفـ اـیـلـهـ آـرـاسـتـهـ، بـرـآـزـ فـنـیـ بـرـ
وـادـیـ دـهـ تـقـلـیدـ اوـلوـنـهـمـدـیـ. بـوـنـکـ کـبـیـ، لـورـدـ [مـقـ اـوـلـهـ] بـوـلـنـدـهـ، مـصـاحـبـهـ
قـلـقـلـیـ، طـاتـلـیـ بـرـلـسـانـ اـیـلـهـ اـفـکـارـ تـارـیـخـیـ وـفـلـسـفـیـهـیـ اـفـادـهـ اـیـدـهـ جـلـکـ بـرـ اـدـبـیـزـدـهـ
چـیـقـمـدـیـ. اـرـبـابـ قـلـمـبـزـ [جـهـدـ. اـقـلـ] قـانـونـیـ مـوـجـبـیـجـهـ سـهـلـ الـقـلـیدـ اوـلـانـ
وـادـیـلـهـ اـهـمـیـتـ وـیرـدـیـلـرـ. قـیرـیـقـ جـمـلـهـلـرـ، مـلـوـنـ فـکـرـلـرـ، نـامـانـوـسـ اـفـادـهـلـرـ، سـقطـ
فـکـرـلـرـ، سـقـیـمـ حـسـلـوـ، بـرـازـ، اـمـبـرـهـ سـیـوـنـیـزـمـ، یـ آـکـدـیـرـ تـصـوـیرـلـرـ، اوـلـدـیـنـیـ

آل چوچه و یا بزدن چاقشیر، ایاھلرینه قز مزى مشت پاپوج کییر، باش لرینه ده يېشىل
ونکدە دستار قاووق طاۋارلاردى.

بورىزىن و نقارەزىن باشلىرى، ذىكىر باشلىرى كىالبىسە وباشلىندە دە عىنىيەشكەن ورنکدە كى
دستار وقاووقلىرى استعمال ايدىلردى.

بۇرۇزىنلار، نقارەزىنلار دخى زىزىنلار، طاۋىجىلەر مىللە لباس اكىتسا وغىنىيەقاووقلىرى
استعمال ايدىلردى.

خلاصە موسىقە جىئەركى البيسە لەزەددە برانظام مشهود، سامىقىن ايسە آھەن كى استماع
ايتكەنە شىروت و مېھوت ايدى.

محمد زىن

ابسى عەمانلى عىسکرلىكى

سلطان سليمان قانونى دورىنده نشان تعلیملىرى

عەمانلىكى نشان تعلیملىرىنە بىك زىيادة اھىيت ويرىلدى. نشان آتىق
عىسکرلىك مقدس و ظاھىنلىدى. رسول اكرىمك، فضائل جهادى، انداختك
قدسيتى كوشىن، حديث شرييفلىرى، انداخت تعلم و تربىيە سىنە اسالاساش ايدى.
اساساً بودورك تربىيە عىسکرلە يە متعلق آثارى فضائل جهادە متعلق اثرلاردى.
بوائزىرلار بوتۇن حديث شرييفلىرى شرح و اپلاخ اولۇنوردى. محاربەلر دە
منفە حماستىلەن، دليلانە فدا كارلقلەر خصوصى براھىتى حائز اولدىيەن اىچۇن
ھەر عىسکر آتىجىلغە صولك درجه مىراق ايدىلردى. پادشاهلىرى بالذات نشانجىلەقىدە
مهارت صاحبى اولدقلارى كىيىچىرىلىرى بۇ صنعتىدە ايلرىيەمكە تشوىيق
ايدىلردى. سلطان سليمان قانونى ھەبرنفرە اوچ آيدە او تو ز آچقە ياي آچقەسى
تخصىصىن ايمىشىدى.

سلطان سليمان قانونى نشان تعلیملىرىنە خصوصى براھىت بىخش ايدىلردى. غير مطبوع
برۇئىقە دە پادشاهك نشان تعلیملىرىنە ويرىدىكى اھىيت شو صورتله تعريف ايدىللىكىدە در:
«غازى خىنكار مىندانە كلوب تعلم خانە يابىدېرلوب و اوزىزىنە تعلم خانە جى باشەنلىق
ناڭىز تعىين ايدىلوب توقنىڭ آنان يولداشلىزە و كەنگەنلىزە اوچ آتىنى تعلم ايتىك اىچۇن
و تعلم خانە جى باشى سفرە كەنمكىدىن و سەرخەذلەزە اليقۇنلىق دان معاف بىورلوب بوتۇن كۈنى

باشندۀ یوسفی ایله دوزوب توفنک آتاللرۀ وصولاًقلره وسائل کان کشله تعلم اینکه
نامور و مکر کیم پادشاهلر سفره کتد کده تعلم خانه‌جی باشی بیله کتمکه ماموردو
و بوندن صکره توفنک آتلاجق مخاله یونه طاشدن کارکیر دیوار یاپدیروب و اوره‌نرندۀ
صوماق هراسدن نشان کاه یاپدیروب و مغیس ایچون صوماق مللر دیکدیروب و بو
مللرک اردندۀ یونه طاشدن بر بیوک صوفه یاپدیروب کندولری سعادته او تورمی ایچون
و یاندۀ بر جشمۀ بنا ایدوب قوللری توفنک اندوقلرنده صودن ضرورت چکمک ایچون
بهر سنۀ غازی خنکار میدانه کلوب قوللرینک توفنک اندوقلرنی سیر ایدردى. نشانی
اوران قوللرینه عظیم احسانلر ایدردى. بعض نشان اوران قوللرینک کینه بر دولبند
و کینه بر یای و کینه بر چیقین آقچه احسان ایدردى. غازی خنکار برکون میدانه
تفنک آتدیرمی ایچون کاورلرکن اوده‌لرک آغا قپو سندن ایچرو کیروب یکیچری
اغاسی رکابنده یورورکن اوده‌لرک کچه‌جیلر محلنے کلد کده بر کوبکه راست کلوب
سعادته آت باشین چکوب قول کتخداسین حضورینه دعوت ایدوب و بیوررکه بن
سنی اوده‌لرک اوزرلرینه ناظر تعیین ایلدم. نم حرم خاصمه نیچون کوبک قولسین
دیو آزار ایدوب و قپوجی اولدزمک صراد ایلدکده یکیچری اغاسی رجا ایدوب جائز
خلاص ایدوب ولکن منبور قپوجی سرتیمار ایدوب الینه بر برات و بزوب او جافدن
اخراج ایدر و بعده میدانه کلوب سعادت ایله بیرنده قرار ایلدکده توفنک آنل لازم کلد کده
اول صکصونجی باشی صکصونلری کتوروب ایوبه صالیویروب پاره‌لتذوردی. وبعده
پهلوانلر کلوب کورش اولوردی و هر اوده‌لرده بورایکیشر پهلوانلر اولق قانوندر وبعده
کورزلو صالارلردى وبعده صولاًقلر وسائل کان کشلر کلوب هنرلر کوستورلردى وبعده او جاق
اغالری و قول کتخداسی و باش چاوش و جمله ضابطان ترتیب او زره غازی خنکارک حضورندۀ
طوروب باشلرندۀ یوسفی کیرلردى. اول یکیچری اغاسی بر اوپوب توفنک‌جیلری طولی
توفنکی حاضر ایدوب الینه و بزوب اتردی. اندن سکبان باشی اندن قول کتخداسی
اندن زغرجی باشی اندن سکصونجی باشی اندن طورناجی باشی اندن دورت حاسکی اندن
باش چاوش غازی خنکارک حضورندۀ ترتیب او زره نشانه قرشون اترلردى. وبعده
باش چاوش برنجی دوه‌جیلردن باشلاپوب بلوك بلوك چاغروب چورباجیلرندۀ یوسفی
نفراتیله خنکارک حضورلرندۀ نشانه توفنک اترلردى. نشانی اوران یولداشله عظیم
احسانلر ایدردى. جماعتلر بلوکلر تمام اولده‌ه سکردم اولان اوده‌لرک اشجیلرک
جمله‌سی حاضر اولوب و صوینوب سکردم ایله آت قبارلردى. زیاده سکردن اشجیه
صولاًلاقق محلول اولدقده اکا احسان ایدردى. واولور اولماز آدمه صولاًلاقق ویرازدی.
او زون بولیلو و قیافتلو آدملره ویریلوردی. بودور و کنج و بیقلو آدملره ویرلزدی.-
اکثری امور دیده ایش کورمش و قلعه فتحین بیلور و متیس احوالین بیلور اوده باشیلره
ویریلوردی. واوده باشیلرک طوغزی یولی صولاًلاقق در. مکر کم زیاده اختیار و عمل
مانده براوده باشی یه آنک ویریلوردی. بر اوده‌نک چورباجی محلول اولدقده صولاًلاق
اولان اوده باشیلره ویریلوردی. صولاًلاقق محلول اولدقده یکیچری اغاسی تلخیص

آندکجه ویرلزدی . و برسفرده چورباجی شهید اولدقده صولاقله ویریوردی . اجنبی ونفره چورباجیلیق ویرلامکیچون غازی خنکار لغت نامه یازمشدر . و هر کس صولاق باشی اولمزدی . صولاق باشیلیق بر اولو مرتبه در . غایته معقول سوز بیلور و غایته امور دیده و هر احواله وقوف و پادشاهلرک سوزینی آکلر آدمهر صولاق باشی اولوردی . و جنکلرده پادشاهی ضبط ایدوب جنک احوالین پادشاهلره اعلام ایدن و جنک محلنده پادشاهلری بزیاواش آته بندورب و بندوکی آته خربند اوران صولاق باشیلر در . و جنک محلنده دورت صولاق باشی دورت کتخدالر و دورت اوده باشیلر خنکارک اتکلرینه حکم یاپشوب و دورت یوز کان کش صولاقله خنکارک دورت اطرافین قوشادوب طورلر . سلحدار و جوچه دار و زکاب دار و دوابند آگاسنی خنکارک یاندہ قومنزلر . صولاقله کاردلرنده ایچخلق طوب اولوب طورلر . جنک التلزی اللرنده حاضر و اماده دوررلر و جنک محلنده سعادتو پادشاهی وزیراعظمی یکیچریلرک اورته سنده آلورلر . غیری قوللره ایانگز لر . یکیچریلرک اورتهیرنده طورر مادامکم جنک بر طرف اولیه ، سعادتو پادشاهی وزیراعظمی چادرینه صالحیور من . یکیچریلر دورت اطرافین قوشادوب محافظه ایدرلر » .

یکیچریلرک مختلف دورلرده نه صورتله نشان تعییملری و محاربه تعییملری یا پدقلرینه دائز صورت مخصوصه ده یازلمش اثرلر موجود دکلدر . بزر چوق معلومات ، متفرق یازمه کتابلرده ، و قعنه نویس تاریخلرنده و قوعاتی قید صره سنده یازیلان برقاچ سطربن عبارتدر . مثلا صوك زمانلرده یکیچریلر اک زیاده سعد آبادده ، طوب قابی خارجنده سکردم محله سنده تعلیم ایدرلر دی . سلطان سلیم ثالث زمانلرده باش کاتب ، التی نفر یازیجی ، تقنکجی باشی ، او طه باشی ، سقالر ، قره قوللر قیجلرده تعییمدۀ حاضر بولونورلر دی . هر دفعه سنده در در او طه نک تعییمی یاپیلیر ، الی درت بلوکل چورباجیسی سر تعییمچی اولارق بونلره نظارت ایدر دی . تعییملرده قوللار نمی اوزرده باروت و قورشون میریدن ویریلر دی .

یکیچریلر یالکنر بو تعییملره قلم از لر دی : ادمان تعییملرینه ده اهمیت مخصوصه ویریلیر ، از جمله آغریوک قالدیرمچ ، کورش ایتمک ، قوت طاشی آنمک ، طوقاچ اوینامق کی قوه بدنه بی آرتدیراچق تعییملرده یاپیلر دی .

بو تعییملرک صورت اجراسنه ، پادشاهلرک ادمان و نشان تعییملرینه نه درجه لرده اهمیت ویردکارینه دائز مختلف معلوماتک جمچی و تلفیقی ایچان بایدز . بود کر ایتدیکمن وئیقه ، سلیمان قانونی دورنده نشان تعییملرینک صورت اجراسنی تصویر نقطه نظر لدن ، شایان دقیق . بیوک آله ۲ تشرین ثانی ۱۹۶۳